

Aarhus byråds journalsager (J. Nr. 500-1930)

Originalt emne

Overslag over Kommunens Indtægter og Udgifter

Skatter og Afgifter

Skatter og Afgifter/Formue- og Lejlighedsskat

Indholdsfortegnelse

- 1) [Byrådsmødet den 12. marts 1931](#)
- 2) [Byrådsmødet den 23. marts 1931](#)

Uddrag fra byrådsmødet den 12. marts 1931 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 500-1930)

Forslag til Overslag over Kommunens Indtægter og Udgifter i 1931 - 32.

H. P. Christensen gjorde nogle orienterende Bemærkninger til Forslaget. Budgettet balancerede med 17. 683. 842 Kr. 96 Øre, og der skulde udskrives i personlige Skatter 294. 415 Kr. 83 Øre mere end i Fjor. Det var ikke lykkedes at naa til Enighed i Budgetudvalget, idet der var nogen Divergens særlig angaaende Forslaget om Opsparing af Midler gennem Belysningsvæsnet samt om Hjælpekassens og Forsørgelses væsenets Budgetter. Naar Flertallet ikke kunde gaa med til yderligere Nedsættelse, skyldtes det, at der i de sidste Aar havde været Underskud paa flere Budgetter, og man kunde ikke vedblivende forbruge af Kommunens Formue. I indeværende Aar havde Kommunen faaet sine Laaneforhold ordnet ved det store Laan paa 12 Mill. Kr., medens man tidligere havde

haft almindelige Banklaan uden Afdrag. Ligeledes havde Kommunen store Summer bundet i Banegaardskontoen, som, da man var færdig med Ekspropriationerne, stod i 3. 700.000 Kr. Dette Beløb var med Renter vokset til ca. 5½ Mill. Kr., og der var til Dato solgt Grunde for ca. 1½ Mill. Kr., saa det var store Beløb, der foreløbig var tabt her. Optagelsen af det faste Laar paa 12 Mill. Kr. medførte, at Afdrag paa Gæld blev ca. 630.000 Kr. større end sidste Aar, og det maatte jo indvirke paa Budgettet. Alligevel kunde man nøjes med at udskrive 294.000 Kr. mere, og forhaabentlig vilde Skatteindtægten vise sig at være stegen, idet det havde været et godt Arbejdsaar, saa man kunde undgaa en Forhøjelse af Skatteprocenten. Naar man samtidig saa paa, hvorledes Tiderne havde været i de senere Aar med den store Arbejdsløshed og ligeledes saa paa de mange Arbejder, som Kommunen havde udført udenfor Budgettet, kunde man nok sige, at der var styret forsvarligt. Siden 1925 - 26 havde Kommunen haft et Underskud paa de aarlige Budgetter paa 1.031.000 Kr. og store Overskridelser paa Forsørgelses væsenets og Hjelpekassens Budgetter, særlig siden 1927, da Statens Bidrag til Arbejdsløshedsunderstøttelsen faldt bort, og det Forhold kunde ikke vedblive; man maatte se at lægge Budgetterne saaledes, at de kan holde, og derfor var der i Aar en mindre Stigning paa disse Budgetter, som igen medførte en Forhøjelse paa det samlede Budget. I de næste 3 Aar vilde nogle gamle Laan blive udbetalt, hvorved Afdrag paa Laan gik ned med ca. 400.000 Kr. Det havde selvfølgelig været rart, om det var sket i Aar, idet Laanene var megel gamle, et enkelt endog fra 1874, og det viste, at man i Fortiden havde forstaaet at lægge Byrderne over paa Efterkommerne, som skulde amortisere disse Laan. Socialdemokratiet havde nu styret Aarhus Kommune siden 1917, og det store Flertal af Byens Borgere vilde sikkert indrømme, at der var styret sundt og forsvarligt, og at der ikke var store Ting at kritisere; derfor kunde man ogsaa tage det roligt, naar der nu blev raabt op om, at Skatteskruen skulde have en ny Drejning. Aarhus var en By i stærk Udvikling, og mange Penge var ydet til Ting, som det ikke var strengt nødvendigt for Byen at paatage sig, f. Eks. Universitetet, Mindeparken, Den gamle By og en hel Del andre kulturelle Form aal. En By, der var i en saadan Udvikling, krævede ogsaa store Udgifter, men forhaabentlig vilde Erhvervslivet i Aarhus stadig kunne blomstre, saa Byen kunde gaa frem under et sundt, godt og kraftigt Styre.

Leonhard Hansen gjorde opmærksom paa, at Ordførerhvervet maaske vilde falde lidt vanskeligt, fordi Taleren havde været fraværende i den sidste Tid for at deltage i de faglige Forhandlinger om en ny Overenskomst og derfor ikke havde deltaget i det afsluttende

Møde i Budgetudvalget. Ellers vilde Taleren have haft et bedre Indblik i det Modsætningsforhold, der var opstaaet indenfor Budgetudvalget, og Forelæggelsen af Budgettet kunde da være blevet mere udtømmende. Taleren havde imidlertid følt det som sin Pligt under Hensyn til det Heles Vel at være med til de faglige Forhandlinger, i en Situation, hvor man fra Arbejdsgiverforeningens Side søgte at fremtvinge en ødelæggende Arbejdskamp, som kun vilde skade Landet og ikke gavne nogen af Parterne. Det gjaldt om at faa fjernet saa meget som muligt af det Konfliktstof, der havde taarnet sig op, og der var ogsaa fra Arbejdernes Side gjort, hvad der kunde gøres for at forhindre en saadan Kamp uden derfor at nedsætte Arbejdsfortjenesten og samtidig svække Købeevnen hos store Dele af Landets Befolkning. - Det havde selvfølgelig været det behageligste, om alle Parter i Byraadet var enige om det foreliggende Budget, men paa den anden Side var der næppe noget at sige til, at det vanskeligt lod sig gøre, idet de to Grupper repræsenterede to forskellige Opfattelser og Synsmaader. Socialdemokraterne søgte at fordele Byrderne saa ligeligt som muligt og lempe der, hvor Ydeevnen var mindst, og heri vilde man sikkert finde Tilslutning af det store Flertal af Byens Befolkning. Men Kapitalens Indehavere og den reaktionære Del af Befolkningen for haardt frem mod de daarligere stillede, og naar Staten ikke vilde paatage sig de heraf følgende Byrder, maatte man søge at bøde derpaa bl. a. ved Budgettet. Deraf fulgte de stadig stigende Udgifter til social Forsorg, som ofte var kritiseret fra Mindretallets Side. Men naar Arbejdsløsheden steg saa stærkt som f. Eks. i indeværende Vinter, og en Mængde Mennesker, som gerne vilde arbejde, ikke kunde faa Lov dertil, vilde Flertallet ikke være med til at tvinge saadanne Mennesker paa Fattigvæsenet; de maatte hjælpes paa anden Maade, og derfor havde man ogsaa forhøjet Hjælpekassens Budget til 850.000 Kr. Sidste Aar forlangte Hjælpekassen det samme Beløb, men ved Forhandling blev det nedsat til

700.000 Kr.; senere maatte man imidlertid bevilge yderligere Tilskud paa 150.000 Kr., saa man var alligevel kommet op paa dette Beløb. Fra borgerlig Side forlanges der en Nedsættelse af Hjælpekassens Udgifter, men det var umuligt, naar Budgettet ikke en Gang kunde holde sidste Aar, og Arbejdsløsheden nu var større end i Fjor. Der var næppe nogen, som vilde paastaa, at der fra Hjælpekassens eller Forsørgelsesvæsenets Side blev givet mere ud end strengt nødvendigt. Hvis man havde noget Kendskab til Arbejdet, vilde man vide, at der intet blev ydet, uden det i Forvejen var konstateret, at Trangen var til Stede: derfor burde denne stadige Kritik høre op. - Som sædvanlig havde Budgetudvalget ogsaa i Aar sammenkaldt Udvalgenes Formænd for at drøfte en eventuel Nedsættelse af

Budgetterne; det skyldtes vel nærmest gammel Praksis, for Udvalgene havde snart lært, at hvis de vilde have gennemført deres Ønsker, maatte de lægge Budgetterne saadan, at der var noget for Budgetudvalget at file paa. Resultatet havde imidlertid været meget magert, men det var kun naturligt, for Udvalgene vidste jo bedst, hvad der var nødvendigt, og derfor var det altid bedst at følge deres Forslag indenfor visse Grænser. Naar der alligevel var sket en Nedsættelse af det oprindelige Forslag, skyldtes det den vedtagne Forhøjelse af Grundskylden paa 140.000 Kr., Tilgang i Skatter paa 125.000 Kr. og Nedsættelsen af Udgiften til Folkebiblioteket med 150.000 Kr. Men selv om dette sidste Beløb var strøget, var der samtidig givet Tilsagn om, at Opførelsen af Folkebiblioteket skal paabegyndes, saasnart Planerne dertil var færdige. Stigningen i Skattebeløbet blev herefter ca. 300.000 Kr., men forhaabentlig vilde Skatteindtægten vise en Stigning, saa en Forhøjelse af Skatteprocenten kunde undgaas. Taleren underkendte ikke Betydningen af en lav Skatteprocent; jo længere den kunde holdes nede, desto lettere fik man Industrier o. lign. i Gang i Aarhus, for selv om Skatteprocenten ikke skattemæssigt betød saa meget, idet det mest kom an paa Ligningsreglerne, kunde en høj Procent alligevel afskrække Folk fra at lægge saadanne Virksomheder i Byen. Man maatte gøre sig klart, at en By som Aarhus maa følge med i Udviklingen, og det kostede mange Penge; derfor var Flertallet Tilhænger af den Konsolideringspolitik, som gennem flere Aar var ført af Byraadet, hvor Budgetterne var lagt saa rigeligt, at der ved Aarets Slutning fremkom et Overskud, som muliggjorde, Udførelsen af en Del Arbejder udenom Budgettet En saadan Konsolideringspolitik tilstræbte enhver Forretningsmand efter Evne. Dette Princip havde man søgt at følge for Belysningsvæsenets Vedkommende, men herom var Budgetudvalget ikke enig. Der var dog sikkert Enighed om, at en Konsolideringspolitik er det rigtige, men i saa Fald maatte der en Gang begyndes derpaa. Hvorvidt de foreslaaede Beløb til Henlæggelser var for store, kunde der diskuteres om, men fra borgerlig Side vilde man fuldstændig bortskære disse Henlæggelser. Al Begyndelse var svær, og det var Fædrenes Synd, som man her maatte bøde for, naar man endnu betalte Gæld, der var saa gammel som fra 1874. Det vilde blive en Kraftanspændelse, men jo haardere Pinen blev, jo hurtigere fik den ogsaa Ende, selv om man med et langsommere Tempo ogsaa vilde naa Maalet. - For Elektricitetsværkets Vedkommende var Prisen paa elektrisk Strøm nedsat til 38 Øre gennem Dobbelttarifmaaler og til 33 Øre for almindelig Lysstrøm samt 18 Øre for Strøm til Motorbrug. Det betød en mindre Udgift for Forbrugerne paa 160.000 Kr., og det maatte ogsaa tages i Betragtning ved Budgettets Stigning. Som Tilskud til Kæmnerkassen var

opført 850.000 Kr. foruden

230.000 Kr. som Henlæggelse til Fornylesesfondet. Bidrag til en Understation var sat til 343.000 Kr., dertil kom Forrentning og Afdrag paa Gæld, hvorefter Overskudet vilde blive 75.000 Kr. Gasværket ydede 250.000 Kr. til Kæmnerkassen og skulde derefter give et Overskud paa 70.000 Kr., hvortil kom Henlæggelse til Fornylesesfondet 153.000 Kr. og til en ny Gasbeholder 100.000 Kr. Endelig var der afsat forskellige Beløb til nye Anlæg, som vilde fremskaffe en Del Arbejde. For Sporvejene var der et budgetteret Overskud paa 15.000 Kr., og her var foreslaaet henlagt til et Fornylesesfond 4740 Kr. - Taleren skulde ikke komme særlig ind paa de enkelte Udvalgs Budgetter; det maatte være Udvalgenes Sag, saafremt der fandtes Ting, som de ønskede fremdraget ved Budgetbehandlingen. Af Budgettets Indtægter vilde Taleren nævne Spørgsmaalet om Pensionsfonden, som ved Afslutningen af indeværende Aars Regnskab vilde udgøre 160.000 Kr.; heraf opførtes dog kun 101.000 Kr., idet det øvrige var anbragt i Panteobligationer. Byrderne til Pensioner steg Aar for Aar, og her var vist fra først af begaaet en Fejl derved, at man har ladet Indbetalingerne til Pensionsfonden gaa i Kommunens Kasse i Stedet for at sætte dem i et selvstændigt Fond. Havde man gjort dette, vilde man nu have haft en Pensionsfond paa 3 Mill. Kr., og saa kunde Pensionsordningen have hvilet i sig selv. Her burde man søge at faa en Konsolidering ved Henlæggelse til et Pensionsfond. Under Indtægter var ogsaa ogført Byens Skove, men i Stedet for at give Indtægter, var der budgetteret et Underskud paa 51.400 Kr. Dette havde sin naturlige Forklaring i, at Skovene i stedse stigende Grad benyttes som Lystskove; dette medførte store Udgifter, der ikke var paakrævet til Skovenes Drift. Stigningen i Budgettet skyldtes væsentlig Skovetablisementerne. Naar man forlangte ordentlige Lejeindtægter, maatte man ogsaa ordne Forholdene saaledes, at der kan skabes en god Forretning for Lejerne af Pavillonerne, og Publikum stillede ogsaa stadig større Krav til disse. Ved "Ørnereden" foreslog man at lukke Verandaen og installere Centralvarme for derved at skabe en Helaarsforretning; ved Pavillon i Riis Skov skulde der indrettes Beboelseslejlighed for den ny Vært, og Folkeparken ved "Friheden" maatte gøres færdig; her var Toiletforholdene ganske uforsvarlige, og man foreslog nu at indrette Toiletter i den gamle Skovfogedbolig. Men samtidig skulde Værterne betale Leje i Forhold til deres Omsætning, og derved haabede man at faa disse Udgifter forrentede. Der var ligeledes opført et Beløb til Overtjæring af Vejene i Skovene, det var nødvendigt for at holde dem i nogenlunde Orden paa Grund af den stærke Automobiltrafik, og derved undgik man ogsaa Støvplagen, der var meget generende for Publikum. For de fleste Budgetters

Vedkommende fandtes der en Indtægts- og Udgiftsside, men ved en Institution som Forsørgelsesvæsenet var Forholdet noget andet; her var ingen Indtægter, men kun Udgifter, og derfor var her ogsaa frit Slag for Krav om Nedsættelser. Taleren skulde ikke komme ind paa et politisk Forsvar for de Understøttelser, der ydes fra Forsørgelsesvæsenets Side, men blot pege paa, at Tilgangen af trængende i de senere Aar havde været stærkt stigende, og at en stor Del af Forsørgelsesvæsenets Udgifter var bestemt ved Lov. Da Staten nedskar Invaliderenten fra 800 Kr. til 540 Kr. blev det tillige bestemt, at hvor det drejede sig om svær Invaliditet, skulde Kommunerne betale det resterende Beløb, saa de beholdt de 800 Kr.; man havde søgt at fortolke det saaledes, at hvor det drejede sig om Folk med Formue, kunde man spare Udgiften, men Ministeriet havde resolveret, at alle havde Ret til Beløbet, selv om de havde Formue. Som Følge heraf var denne Konto forhøjet med 20.000 Kr.; saaledes fandtes der mange Udgifter, som man ikke kunde komme udenom- og naar der stadig kom nye sociale Love, maatte Udgifterne stige. Aldersrenteudvalget mødte med en Stigning paa 37. 400 Kr. Her var foreslaaet en Udgift paa 5000 Kr. til Udsendelse af Aldersrenten pr. Postgiro. Taleren vilde takke Udvalget for dette Forslag, der havde meget stor Betydning for de gamle svagelige Mennesker. Skolevæsenet udviste en Nedgang paa 21. 400 Kr.; her var optaget nye Poster paa 11. 500 Kr. til Regulering af Boldpladsen ved Dalgas Avenue og til Anlæg af Skolehaver. Paa Rets- og Politivæsenets Konto fandtes en mindre Stigning. Byraadet havde flere Gange afvist Politimesterens Krav om flere Betjente; men man kom næppe udenom, at eftersom Byen voksede, maatte der ogsaa ske en Forøgelse af Betjentenes Antal. Taleren havde ventet, at der fra det nedsatte Udvalg angaaende en Nyordning af Politiet havde foreligget et Forslag i den Retning til Budgetbehandlingen, men det kom antagelig senere. For Brandvæsenets Vedkommende var Forholdet det samme, og Brandkommissionen foreslog nu at ansætte 2 Mand mere; man havde nemlig ikke tilstrækkeligt Mandskab til at bemane Sprøjterne, hvis der skulde mere end een ud samtidig, og Antallet af Udrykninger var siden 1925 steget til mere end det dobbelte. Brolægningsudvalget var et af de Udvalg, der havde maattet slaa af paa deres Ønsker; derfor var Budgettet blevet 30.000 Kr. mindre end i Fjor. Dette Budget kunde selvfølgelig let nedsættes, idet man blot kunde stryge nogle Arbejder. Taleren havde dog hellere set, at der var blevet en Stigning, fordi den største Del af Udgifterne her var Arbejdsløn, og der vilde sikkert i det kommende Aar blive Brug for alt det Arbejde, der kunde fremskaffes. Udvalget havde lagt Vægt paa at oprette Parkeringspladser, hvilket ogsaa var i høj Grad tiltrængt. Af Bidrag til forskellige Institutioner

fandtes en 3-aarig Bevilling paa 30.000 Kr. til Teknisk Skoles Udvidelse. Disse Penge var givet godt ud. Kommunen havde ofret betydelige Beløb til det jydsk Universitet; her var Tale om Dygtiggørelse af Haandværkerlærlinge, og Udgiften hertil vilde sikkert give gode Renter. Til Mindeparken var budgetteret 15.000 Kr. som Følge af en Privatmands Foræring af en Blomsterhave, og det kunde jo diskuteres, om man skal være særlig begejstret for den Slags Gaver, og ligeledes om Foræringen pynter paa dette Sted. Til Slut pegede Taleren paa, at Budgettets Balancesum var steget fra 16,18 Mill. Kr. til 17,68 Mill. eller omtrent 1½ Mill. Kr. Hertil var der næppe noget at sige, naar man tog Byens Udvikling i Betragtning, og ligeledes, at man i Aar skal afdrage det store Laan paa 12 Mill. Kr. Afdrag paa Laan var herved steget med 621.000 Kr., og samtidig var Udgifter som afholdes af Laan, forhøjet med

181.000 Kr. Beløbet for paalignede Skatter blev herefter 664.000 Kr. mere end i Fjor, hvoraf ca.

300.000 Kr. faldt paa Formue og Lejlighed, men dette Beløb vilde forhaabentlig indvindes ved stigende Skatteevne. Alt i alt maatte det siges at være et godt og forsvarligt Budget, som Taleren paa Flertallets Vegne vilde indstille til Byraadets velvillige Behandling.

J. C. hr. Møller bekræftede, at Budgetudvalget ligesom tidligere havde gennemgaaet Udvalgenes Budgetter; men Resultatet stod ikke i Forhold til det Arbejde, det havde medført, og det tilfredsstillende ikke Mindretallet. Selvfølgelig var Flertallet det bestemmende, og det gjaldt særlig den ærede Ordfører for Flertallet, om hvem man med Sandhed kunde sige: Han kom, han saa, han sejrede! Hr. Leonhard Hansen havde tidligere udtalt Ønske om at blive Medlem af Budgetudvalget, fordi der var noget at gøre, og det havde ogsaa vist sig at slaa til, for han udtalte straks, at han hverken vilde eller kunde forandre noget i de Budgetter han havde med at gøre, og det blev den røde Traad i alle Forhandlingerne, som dog næppe kunde kaldes Forhandling, men snarere Flertallets Diktatur. Da Budgettet først blev samlet, viste det sig, at der skulde udskrives over 1 Mill. Kr. mere end sidste Aar. Den største Stigning var Afdrag paa Gæld, der beløb sig til ca. 1. 400.000 Kr. eller en Stigning paa 672.000 Kr., og ikke, som den fungerende Formand udtalte, 621,000 Kr. Det var en saa stor Kapitalopsparing, at alle de foreslaaede Henlæggelser til Fornylsesfond o. l. maatte synes upaakrævede. Ogsaa en Del Arbejder om Opførelse af Bygninger, der skulde staa i en Aarrække, var taget paa Budgettet, saa man fik Indtryk af, at Flertallet ligefrem tilsigter en Forhøjelse af Skatteprocenten. Flertallet

syntes i det hele taget at gaa ud paa at vælte saa mange Byrder som muligt over paa den nuværende Generation; det saa underligt ud, naar man drog en Sammenligning med andre Byer, som paa Grund af de daarlige Tider og det store Prisfald søgte at bringe deres Budgetter ned. Selv en socialdemokratisk styret By som Horsens havde i Aar nedsat sine samlede Udgifter med 150.000 Kr., Randers 101.000 Kr. mindre, ja selv en By som Nakskov havde nedsat Udgiften til offentlig Forsørgelse og ændret Ligningsreglerne for at undgaa en Stigning af Skatteprocenten. Det vilde svare til, hvis man i Aarhus havde nedsat Budgettet med 300.000 Kr., men i Stedet for gik man den modsatte Vej og forhøjede omtrent alle Budgetter. Det mest urentable var de mange 2 Kroners Skatteydere, hvoraf tilmed en hel Del skulde pantes for at faa konstateret, at de intet ejer, medens andre fik Skatten betalt af Kommunen gennem Hjælpekassen. Det var et direkte Tab for Kommunen og tjente kun partipolitiske Interesser ved at skaffe Stemmer til Socialdemokratiet, men enhver By havde jo det Byraad, den ønsker, og naar Flertallet ønskede stadig større Skatter, maatte Mindretallet finde sig deri.

Det var overflødigt at komme ind paa en Gennemgang af alle Budgetterne; det var meddelt af Bladene og derfor kendt i Forvejen, men Taleren vilde omtale de Budgetter, hvortil Mindretallet agtede at stille Ændringsforslag til 2. Behandling. Angaaende Skovenes Budget havde Udvalgets Formand omtalt de forskellige Udgiftsposter, men en Del af disse kunde nok udskydes over adskillige Aar, saaledes Bygningsarbejderne ved "Ørnereden", ligeledes burde Udgiften til Opførelse af en Beboelseslejlighed ved "Pavillon" i Riis Skov spares eller i hvert Fald udstrækkes over 2-3 Aar. For Elektricitetsværkets Vedkommende foresloges det at henlægge 230.000 Kr. til et Fornyelsesfond og 50.000 Kr. til en Administrationsbygning. Til denne var der tidligere budgetteret 150.000 Kr., og det kunde tyde paa, at man vil have den betalt, før man paabegynder Opførelsen. En saadan Bygning skulde imidlertid staa igennem mange Aar, og Udgiften burde da ogsaa fordeles over en Aarrække. Noget lignende gjaldt forøvrigt Udgiften til Folkebiblioteket, der skulde paalignes i Løbet af 6-7 Aar, hvorved man paalagde den nulevende Slægt store Byrder til Fordel for Efterkommerne. Naar Afdragene paa Gæld udgjorde 1. 400.000 Kr., skulde det synes at være tilstrækkelig Opsparing, og Mindretallet agtede derfor ved 2. Behandling at stille Forslag om, at de 230 000 Kr. til et Fornyelsesfond udgaar af Budgettet. Udvalget for Belysningsvæsenet regnede med, at Værkerne tilhørte Udvalget; men det var en fuldstændig Misforstaaelse; Værkerne var ikke en Stat i Staten; det var Kommunens; det var den, som havde laant Penge til Værkernes Fornyelse, og som havde Rentebyrden og

Ansaret derfor; det var Kommunen, som bestemte Driftsmaaden og Udbyttet af Værkerne. Man maatte regne med, hvad Værkerne er i Dag, og naar de kunde give et godt Udbytte, skyldtes det Koncessionen, som medførte, at der ingen Konkurrenter fandtes, saa man selv kunde bestemme Prisen. Der var i de sidste Aar sket en mægtig Udvikling af disse Værker og sat en meget stor Kapital deri, og Kommunen burde have et passende Renteudbytte deraf. Det var ogsaa en stor Flothed at belaste Budgettet for et enkelt Aar med 343.000 Kr. til en elektrisk Understation; en saadan skulde antagelig staa i en Del Aar, og Udgiften burde da ogsaa fordeles over længere Tid, i hvert Fald skulde en 1. Bevilling paa 100.000 Kr. hertil være tilstrækkelig. De 15. 448 Kr. til et Fornyelsesfond for Fjernopvarmning syntes heller ikke paakrævede. For Gasværkets Vedkommende var der opført til dette Fond 153. 500 Kr, og her gjaldt det samme, at dette Beløb burde spares, i hvert Fald indtil Afdragene paa Gæld blev noget mindre, hvilket jo vilde ske om 2-3 Aar. Taleren kunde ønske at vide, om den foreslaaede Hovedgasledning skulde nedlægges i Aar, ellers burde Udgiften hertil paa

101.000 Kr. fordeles over 2-3 Aar. Sporvejene vilde i Henhold til Regnskabet give Balance, men der var den Hage derved, at Kommunen betaler 10 Øre for Strøm, medens det private Selskab betalte 18 Øre, og det gav en Difference paa

65.000 Kr. foruden de 10.000 Kr. som Kommunen plejede at faa af Sporvejenes Overskud. Ligeledes havde Kommunen laant over 1 Mill. Kr. til Sporvejene uden at faa mere i Rente heraf, end den selv betaler; naar hertil kom Pensionerne, kunde det ikke kaldes nogen fin Forretning for Kommunen. Paa den anden Side var det Mening, at 3 nye Sporvogne til 90.000 Kr. skulde betales af Fortjenesten i et enkelt Aar; naar man vidste, at disse Vogne skulde køre i mindst 25 Aar, syntes det ogsaa flot at belaste et enkelt Budget med dette Beløb. En Drøftelse af Forsørgelsesvæsenets Budget var næppe til nogen Nytte, da Hr. Leonhard Hansen paa Forhaand havde erklæret, at der ikke kunde ændres derved; men overfor Offentligheden vilde Taleren alligevel gøre opmærksom paa, at man slet ikke vilde tage Hensyn til det Prisfald, der havde fundet Sted paa alle almindelige Livsformødenheder, men f. Eks. opførte 45.000 Kr. til Fødevarer ligesom i Fjor, til Trods for at disse var faldet mindst 15 %. Noget lignende gjaldt Udgifterne til Brændsel, Belysning, Huslejhjælp og Beklædning, hvoraf især den sidste var faldet stærkt i Pris siden sidste Aar. Den kontante Pengehjælp var heller ikke nedsat, skønt Prisfaldet paa Livsformødenheder maatte indvirke stærkt derpaa. Mindretallet vilde antagelig til 2. Behandling stille Forslag om forskellige Nedsættelser af disse Poster. Udgiften til den

kommunale Hjælpekasse var steget Aar for Aar. Da den blev oprettet, var det Meningen, at den kun skulde benyttes som en midlertidig Foranstaltning, i Sygdomstilfælde o. lign., men det var efterhaanden blevet en fast Understøttelseskasse. Loven fastsatte bestemte Beløb for den enkelte Familie indenfor en vis Tid, men det var man helt gaaet bort fra, og mange Familier fik Understøttelse gennem hele Aaret. Selvfølgelig kunde det tiltrænges i en streng Vinter, men mange kunde nok spare noget af det, de tjente om Sommeren, naar der ikke var Arbejde i deres Fag om Vinteren, og om Sommeren var det som Regel uheldigt at give Understøttelser, i hvert Fald til Familier uden Børn og til unge ugifte Mennesker; Kontingent til Arbejdsløshedskasser, Fagforeninger, Skatter o. lign. burde ikke betales gennem Hjælpekassen; de store Understøttelser lokkede blot en hel Del Folk til Byen, saa det endte med, at Aarhus By blev en Slags Forsørgelsesanstalt, ikke blot for sine egne trængende, men ogsaa for mange fremmede. For at faa Udgifterne ned, vilde Mindretallet ligesom tidligere foreslaa, at der bevilges et bestemt Beløb pr. Maaned. Nu betalte Bestyrelsen blot ud, saa længe den havde Penge, og naar Kassen var tom i den strengeste Vinter, blev Byraadet stillet i en Tvangssituation og maatte bevilge yderligere Beløb. Efter det store Prisfald burde ogsaa denne Udgift kunde reduceres. Naar Priserne var stigende, sørgede man altid for at holde Trit med Stigningen, men kom der en Nedgang, vilde man alligevel ikke nedsætte Budgettet. Angaaende Hjælpekassens Administrationsudgifter, saa havde Bestyrelsen sidste Aar brugt ca. 6000 Kr. til Restaurationsudgifter. Bestyrelsen havde ved et Møde gjort Rede for, at det skyldtes særlige Forhold, og at denne Udgift fremtidig vilde blive sparet, og Taleren skulde derfor ikke sige mere derom, men man vilde foreslaa, at Hjælpekassen fremtidig kun maa bruge højst 3000 Kr. til Administration, og det var sikkert rigeligt. Angaaende Aldersrenten, saa var dette Udvalg jo suverænt men Taleren vilde dog nævne en enkelt Post, nemlig Udgiften til Udsendelse af Aldersrenten pr. Post. Det maatte kaldes en ganske unødvendig Udgift, for de gamle Mennesker forsømte som Regel intet ved selv at hente deres Penge, og skulde en enkelt paa Grund af Sygdom eller lignende være forhindret, kunde vedkommende altid faa Bud med en anden, Det var en Slags overdreven Liberalitet, som man ikke engang kendte for Statstjenestemændenes Vedkommende, og man skulde synes, at de nok selv kunde hente de Penge, man bevilger dem. Sygehusudvalget havde et ret stort og dyrt Budget, men det plejede at give et godt Overskud. Aarhus havde jo et godt Hospitalsvæsen, men ogsaa det dyreste udenfor København; det kunde nok siges, at der var rigeligt af Funktionærer i Forhold til Antallet af Patienter, og ligeledes at man skulde spare lidt paa de Pragtbygninger, der opføres; men

det vigtigste var jo, at der var dygtige og forstaaende Overlæger og Sygeplejersker, og det var sikkert Tilfældet i Aarhus. De Ændringer, som Mindretallet paataenkte at stille til det samlede Budget, kunde bringe dette ca. 800,000 Kr. ned, saaledes at der i Stedet for den forhøjede Skatteudskrivning paa ca. 300,000 Kr. vilde blive en Nedgang paa 500,000 Kr., og Budgettet vilde endda være fuldt forsvarligt. Foruden Stigningen paa 300,000 Kr. var ejendomskautionerne forhøjet med 140,000 Kr., saa Flertallet benyttede sig af alle midler for al pumpe Skatteyderne til det yderste, ja det syntes endog at være Opgaven at faa en saa høj Skatteprocent som muligt. Men hertil vilde Mindretallet ikke være med; intet var saa skadeligt for en By som en høj Skatteprocent, Folk blev jaget fra Byen; der kom ingen udefra og oprettede Forretninger, Fabriker og lign. i Byen, og endnu mindre kom der Folk, der skal leve af deres Midler. Hvorledes Skatteprocenten blev i Aar, vidste Taleren ikke; del vilde i høj Grad afhænge af, om Flertallet kunde gaa med til de Ændringer, som Mindretallet vilde stille. En tidligere Ordfører for Socialdemokratiet havde udtalt, at en Skatteprocent over 10 var af det onde, og det kunde Taleren fuldstændig under skrive. Naar Hr. H. P. Christensen udtalte, at der i de sidste 3 Aar havde været Overskud paa Budgetterne, vilde Taleren minde om, at i de 4 Aar, der gik forud, havde Budgetterne givet store Overskud. Han udtalte endvidere, at det sidste Aar havde været et godt Arbejdsaar, men at der samtidig havde været en stor Arbejdsløshed; disse to Ting kunde ikke godt forenes. Arbejdsløsheden havde næppe været ekstraordinær i det sidste Aar; man fik næppe et bedre Arbejdsaar end sidste Sommer, men mange af de Arbejdsløse var Folk, som altid vilde være det, for alle var ikke lige hidsige efter at faa Arbejde. Formanden udtalte ogsaa, at der var styret udmærket i Aarhus. Det var jo rart, at han selv vilde sige det, for andre vilde maaske ikke. Taleren kunde ikke indse, at en Stigning i Byens Folketal var ensbetydende med, at Skatteprocenten skulde stige, for selv om Udgiften blev større, blev der jo ogsaa flere til at betale Skat. Hr. Leonhard Hansens Udtalelse om, at Arbejdsgiverne nu vil forsøge en ødelæggende Kamp mod Arbejderne, var noget ensidig, og fra anden Side vilde man maaske sige det samme om Arbejderne. Saa vidt Taleren vidste, vilde Arbejderne opretholde den Løn, som de havde haft igennem de Aar, da Pristallet laa meget højere end nu; det betød maaske ikke saa meget i flere Industrier, hvor Arbejdet væsentlig blev udført ved Akkord, men det havde stor Betydning for de Varer, der skal eksporteres, idet det vanskeliggjorde en Konkurrence mellem Danmark og Nabolandene; for baade i Sverrig, England og Tyskland var Arbejdslønnen betydelig lavere end her i Landet. Det vilde maaske blive vanskeligt at faa en Overenskomst i Stand, men det var givet, at en

Arbejdsstandsning vilde være en Ulykke for Landet. Til Slut vilde Taleren pege paa, at Kommunens Status var særdeles god, i alt Fald paa Papiret, men her maatte man erindre, at store Dele af Kommunens Formue, saasom Skoler, Hospitaler m. m. ikke var Aktiver, der lod sig realisere. Naar Aarhus alligevel havde en bedre Status end de fleste Kommuner, vilde Flertallet maaske sige, at det skyldes det fortræffelige Styre, der var ført. Taleren mente dog ikke, der skulde Klogskab eller Dygtighed til at styre, saalænge Skatteyderne taalmodigt fandt sig i, at der udskrives større Skatter end nødvendigt, idet Budgetterne lægges for rigeligt. Under disse Former var det en let Sag at forøge Kommunens Formue; men det blev alligevel en Plyndring af Skatteborgerne, og hvis man ønskede en lavere Skatteprocent, maatte Borgerne sørge for, at der kom et andet Flertal i Aarhus Byraad end det nuværende.

P. Petersen fandt, at den socialdemokratiske Ordfører var forholdsvis fredsommelig i sin Tale og indrømmede, at en lav Skatteprocent var godt, hvilket Taleren var fuldt enig med ham i. Ordføreren talte ogsaa om Konsolideringen, særlig ved Belysningsvæsenet og nævnte i den Forbindelse, at hvor stærkt man skulde konsolidere sig, kunde der diskuteres om. Denne Udtalelse gav Taleren Haab om, at man maaske kunde naa til en Forstaaelse imellem 1. og 2. Behandling af Budgettet. Der var foreslaaet til Fornylesesfondet 230,009 Kr. og 153,000 Kr., til en Administrationsbygning 50,000 Kr., og til en Understation 343,000 Kr., det blev med et rundt Tal 800,000 Kr. paa 1 Aar. En Understation skulde jo til, men hvis det var en Privatmand, vilde han ikke falde paa at tage en saadan Udgift af et enkelt Aars Drift, men afskrive et vist Beløb om Aaret dertil. Fra Talerens Side var man gaaet med til at foreslaa en Henlæggelse af

100,000 Kr., men dengang vidste man ikke, at Afdragene paa Gælden var steget med over 600,000 Kroner. Efter at dette var oplyst, burde man stryge Fornylesesfondet og f. Eks. nøjes med de 343,000 Kr. til Understationen, dette Beløb var jo ogsaa en Slags Fornylesesfond. Taleren vidste ikke, om der paa dette Grundlag var Mulighed for at naa til Enighed, men vilde meget henstille, at der blev gjort Forsøg herpaa inden 2. Behandling.

Holger Eriksen pegede paa, at naar Fabrikant Møller og Konsul Petersen talte saa meget om en lav Skatteprocent, saa glemte de, at Aarhus i Virkligheden har en lav Skatteprocent. Hvis man undersøgte Forholdet i de øvrige større Købstæder, viste det sig, at med Undtagelse af Odense havde de alle en højere Skatteprocent end Aarhus. Ogsaa i Byens Nabokommuner laa den omtrent lige saa højt, saa der var ikke mere Tale om noget

Skattely ved Aarhus. Fabrikant Møller kendte imidlertid det Trylleord, der kunde faa Skatteprocenten til at falde, nemlig større Overskud af Kommunens Værker eller med andre Ord en indirekte Beskatning. Dette Krav havde lydt, saalænge der havde eksisteret et konservativt Parti, der kun havde det Formaal at varetage de riges Interesser og ikke regnede med de øvrige. Efter Hr. Møllers Mening skulde Værkerne give mange Hundrede Tusinder i Overskud, og først og fremmest skulde Fornylsesfondet slettes. Selvfølgelig var Kommunens Værker ikke selvejende; de var nærmest at betragte som Andelsværker, hvor Andelshaverne var Kommunens Borgere. Værkerne gav i Øjeblikket et Overskud til Kommunens Kasse paa 950,000 Kr. eller ca. 20% af Bruttoomsætningen. Hvis det drejede sig om en privat Forretning med et saadant Overskud, og den ikke gjorde noget for at konsolidere sig, vilde man kalde det uforsvarligt; men det var det samme, som Belysningsudvalget nu foreslog at gøre Begyndelsen til. Fortsatte man hermed, kunde man tildels selv betale, naar de store Udvidelser kom, og blev da fri for at skulle i Laanemarkedet. Det vilde være en meget stor Fordel for Byens Borgere, men selvfølgelig ikke en Fordel for Privatbanken, som jo ikke kom til at lukrere ved at udbyde Laan, og derfor kunde man heller ikke vente, at en Repræsentant for Privatbanken vilde anerkende dette Princip. At afdrage Udgiften til Understationen paa 3 à 4 Aar var en umulig Ordning, for Udviklingen gik saa hurtigt, at man allerede inden 4 Aars Forløb havde Brug for nye Udvidelser; det samme gjaldt den foreslaaede Hovedgasledning til den ny Gasbeholder. Saafremt Fabrikant Møller havde foreslaaet, at det Beløb, der skal udgaa af Belysningsvæsnets Budget, skal komme Forbrugerne til Gode ved en Nedsættelse af Priserne, var der en vis Mening deri, men det var ikke Tilfældet; det skulde bruges til at aflaste Skatten for de store Skatteydere. $\frac{3}{4}$ af Borgerne i i Aarhus havde en Skatteindtægt paa mindre end 2000 Kr.; af de øvrige havde kun 5% en Indtægt paa over 5000 Kr.; disse vilde jo tjene derved, men det, som de kunde spare, blev da lagt over paa dem med de smaa Indtægter, og de skulde altsaa betale, for at de store Kapitalister kunde slippe billigere. En saadan Politik gik Flertallet ikke med til; det var det samme som en Lønnedskæring for samtlige Arbejdere i Aarhus for at spare de store Skatteydere for et Beløb. Angaaende Sporvejene, som Hr. Møller krævede et Overskud af, saa kunde Taleren ikke se nogen Grund til, at en Mand, der kører med Sporvognen, samtidig skal erlægge et Beløb til Kommunens Kasse. Sporvejenes Formaal var at tjene til Publikums Tarv, ikke at give Overskud til Kommunen. Der ar nu langt større Beløb til forrente, end det private Selskab havde, og samtidig var Linien forlænget, og der var sket flere Nyanskaffelser paa

Driften. Angaaende Byens Styre, saa var Fabrikant Møller sikkert enig med den fungerende Formand i, at det havde været godt, og Hr. Møller havde iøvrigt tidligere sagt det samme, men han turde ikke sige det mere, fordi Socialdemokraterne tog det til Indtægt. Det var ikke ligegyldigt, hvem der i de sidste Aar havde haft Styret i Aarhus. Man havde engang en Konge i Danmark, der blev kaldt Kristoffer Udenland, fordi han pantsatte hele Landet. Hvis de Konservative havde haft Styret i Aarhus, var det gaaet paa samme Maade; de havde opkrævet saa lidt i Skat, at Byen til sidst var blevet pantsat paa alle Omraader og fuldstændig afhængig af Kapitalen.

Holst-Knudsen kunde tiltræde Leonhard Hansens Udtalelse angaaende Folkebiblioteket, at Nedsættelse af Beløbet hertil kun betød en Fordeling over nogle Aar, men at Opførelsen skulde paabegyndes, naar Planerne er færdige. Naar der ikke var kommet en Beretning fra Politudvalget, var Grunden den, at Politimester Kiørboe tog sin Afsked fra April, og man havde da fundet det rigtigst at konferere med den nye Politimester først. Angaaende Skovenes Budget, saa havde Behandlingen af dette i Budgetudvalget vist, at der dog var et enkelt Omraade, hvor Leonhard Hansen ikke var enevældig, idet han havde maattet fire paa adskillige Poster, som Udvalgets Flertal havde foreslaaet i det oprindelig Budget. Alligevel mødte Skovene med et Underskud paa 51,000 Kr. eller ca. 5% af hele det Beløb, man i sin Tid gav for Marselisborg Gods. Flere af de øvrige Ting kunde ogsaa uden Skade udsættes til senere, saaledes Beboelsesbygningen ved "Pavillon" i Riis Skov og Overdækningen af Pavillon" ved "Ørnereden" eller i hvert Fald Installeringen af Varmeapparat. Taleren skulde ikke komme dybt ind paa de forskellige Budgetter, heller ikke Forsørgelsesvæsenet, for det første fordi Hr. Leonhard Hansen paa dette Omraade var enevældig, og for det andet fordi Flertallet ikke kan tænke sig at indføre en ny Politik her. De Udtalelser, Leonhard Hansen kom med om Pensionsfonden kunde Taleren slutte sig til; her var et Omraade, hvor Bystyret ikke havde ført en Konsolideringspolitik, skønt det havde været naturligt. Pensionsfonden blev oprettet i 1894, og gennem mange Aar fik den kun Midler ved Funktionærernes Bidrag, som forrentedes med 4%. Først i 1922 begyndte Kommunen at yde et Bidrag til Fonden paa 80,000 Kr. aarlig, men Resultatet var nu, at man i indeværende Aar forbrugte Resten af Pensionsfonden paa 101,500 Kr. og dertil maatte yde ca. 90,000 Kr., og næste Aar stod man paa bar Bund og maatte af Kommunens Kasse udrede ca. 200,000 Kr. i Pensioner. Det Spørgsmaal rejste sig derfor, om det ikke vilde være klogt at begynde paa at oparbejde en ny Pensionsfond, for Pensionsbyrden var en Forhæftelse, der paahvilede Kommunen. Naar Hr. Eriksen erklærede, at Flertallet ikke vilde

gaa med til at forøge den indirekte Beskatning, saa vilde Taleren drage en Sammenligning mellem Kommunens Budget i 1920-21 og 1931 - 32. I 1920-21 kostede Strøm til Lys 80 Øre og til Motorbrug 55 Øre; nu var Priserne 38 og 18 Øre. Gas til Belysning kostede dengang 40 Øre, nu 16 Øre. I 1920 -21 gav Elektricitetsværket til Kommunens Kasse 908,691 Kr. og Gasværket 781,845 Kr., eller ialt 1,690,536 Kr. Det var et socialdemokratisk Byraad, som da havde Ansvaret, og saa maatte det vel lige saa godt som dengang være en forsvarlig Politik, saa meget mere som Forbrugerne af Gas og Elektricitet kun havde Krav paa at faa det for en rimelig Pris i Forhold til andre Byer. Hvis Kommunen ved at sætte store Kapitaler i Værkerne kan faa et Overskud, maalte dette tilfalde Andelshaverne, men det var ikke Forbrugerne, men Skatteborgerne. I 1931-32 vilde Elektricitetsværket give et Overskud paa 1,142,600 Kroner og Gasværket 566,106 Kr., tilsammen 1,708,706 Kr. eller 18,170 Kr. mere end i 1920-21. Men i Mellemtiden havde Kommunen opført helt nye Værker og dertil optaget Laan paa 9 Mill. Kr. Heraf faldt paa Belysningsvæsenets Konto et Beløb i Renter og Afdrag paa 796,500 Kr., og hvis Kommunen skulde have et tilsvarende Overskud nu som dengang, skulde den altsaa have dette Beløb minus 18,170 Kr. ' eller med andre Ord 778,330 Kr. mere end det budgetterede. Vilde man nu spørge, hvorfra disse Penge skulde komme, saa vilde det være meget let, blot ved at stryge Fornyelsesfonden og fordele Udgiften til Understation og Gasledning over 3 Aar, hvorved der vilde spares 679,000 Kr. Angaaende Forsørgelsesvæsenet, saa var Udgiften i 1920 - 21 hertil 884,108 Kr. og paa dette Aars Budget 1,352,400 Kr., altsaa en Stigning paa over 50%. I samme tid var Byens Folketal kun vokset 10% og Antallet af Understøttede ca. 20 %; men samtidig var Pristallet faldet fra 262 - 159, altsaa 103 Points. Det var derfor rimeligt, at der havde fundet en Nedgang Sted, men i Stedet for var der en Forhøjelse paa 50%. og hvis Forholdet blot var blevet uforandret, vilde det have betydet en Nedgang paa 468,291 Kr. M. H. T. Hjelpekassen og Arbejdsløshedskassen, hvilke Udgifter maatte ses under et, var Udgifterne hertil i 1921 ca. 659,000 Kr. Til Trods for Nedgangen i Pristallet var Udgiften nu 980,900 Kr., altsaa 50% mere end for 10 Aar siden. Forklarnigen herpaa var ganske simpelt, at Antallet af fast Understøttede fra Hjelpekassen var steget fra 316 til 4076 og det gennemsnitlige Beløb i Understøttelse fra ca. 200 Kr. til 230 Kr. Dette skyldtes for en Del Tilgang fra andre Kommuner. Taleren vilde meget henstille, at Hjelpekassen ligesom Forsørgelsesvæsenet og Aldersrenten i dens aarlige Beretning optager en Beregning over, hvor stort et Antal af Understøttede, der er forsørgelsesberettigede i Aarhus og udenfor Aarhus, saa man kunde

faa det Spørgsmaal klaret. Hvis disse Poster ikke var steget, men stod i samme Forhold som i 1920-21, og Belysningsvæsenet samtidig gav et Overskud svarende til dette Aar, vilde man kunne spare $\frac{1}{4}$ af det Beløb paa 6 Mill. Kr., der skal udskrives i Formue- og Lejlighedsskat, og man kunde da faa en Skatteprocent paa 8,3 i Stedet for 11. Det nyttede jo ikke at forhandle om de to sociale Budgetter, men der var maaske Mulighed for en Forhandling om Belysningsvæsenets Budget. Man maatte dog tage Hensyn til, at der om 3 Aar ville blive en Besparelse i Rente og Afdrag paa

400.000 Kr. og det kunde derfor være naturligt at vente en Tid, før man begyndte paa de store Henlæggelser. Man kunde med samme Ret forlange, at Sygehusudvalget skal henlægge Penge til at bygge et nyt Hospital for, tilmed da et saadant var vedtaget. Belysningsudvalgels Budget var i Forvejen lagt saa rigeligt, at der nok skulde blive noget tilovers alligevel. Det fremgik bl. a. af Regnskabet for Fjernopvarmning, hvor Indtægten blev betydeligt større end budgetteret, og f. Eks. Posten paa 10,000 Kr. til Lønninger ved dette Arbejde var nærmest en imaginær Udgift, idet Belysningsvæsenets Arbejdere udførte dette Arbejde. Flertallet burde ogsaa gaa med til at fordele Udgiften til Understationen og Gasledningen f. Eks. over 3 Aar. Til Hr. Eriksens Statistik over Skatteyderne vilde Taleren oplyse, at de 5% af Skatteyderne betalte 42% af samtlige Skatter, medens de 75% med en Skatteindtægt under 2000 Kr. betalte 24% af Skatterne. Naar Fordelingen var saadan, var det næppe paakrævet at paalægge de 5% yderligere Byrder. Taleren vilde meget henstille til Flertallet at tage under Overvejelse, om man ikke kan gaa med lil at stryge Henlæggelserne tii Fornylsesfondet og fordele de øvrige omtalte Udgifter over 3 Aar; derved kunde Budgettet nedsættes med 600,000 Kr., og Skatten vilde gaa 1% ned. Det vilde blive modtaget med Taknemlighed af alle Skatteborgerne, og en saadan Besparelse vilde ingen Indflydelse have paa Kommunens Drift eller paa de Beløb, der skal betales for Gas og Elektricitet.

Chr. Nielsen var heller ikke Tilhænger af en høj Skatteprocent, vel at mærke, hvis den ikke skulde holdes nede paa Bekostning af fornuftige sociale Udgifter. Den borgerlige Gruppe kunde ikke forlange, at Flertallet skal være Tilhænger af en Politik, der skærer ned paa disse, og heller ikke at man skal indstille Arbejder, der er paakrævet paa Grund af Arbejdsløsheden. Det lød mærkeligt, at Fabrikant Møller nu var blevet saa glad for Horsens og Nakskov, for de havde ellers fra den side være! brugt som Skræmmebilleder. Taleren forstod ikke, hvorledes Socialdemokraterne skulde have nogen som helst Geschâit af 2 Kroners Vælgerne; al ville afskaffe disse var et Overfald paa de gamle Mennesker, der skal

berøves deres Valgret. Fabrikant Møllers Syn paa Forsørgelsesvæsenet var jo gammelkendt; der skulde blot skæres ned; men det nyttede jo ikke meget, at Udgiften til Fødevarer o. l. gik ned, naar samtidig Antallet af Understøttede blev større. Forsørgelsesvæsenet var det sidste Sted, de maatte henvende sig til, naar alt andet glippede, og de havde en grundlovsmæssig Ret til at blive forsørgede. De af Landsretssagføreren anførte Tal gav netop det bedste Billede paa, hvor stærkt Nøden og Elendigheden var steget. Naar det var givet, at dette Budget ikke kunde være mindre, hvorfor skulde man saa sætte det ned og bagefter møde med Overskridelser. Det samme gjaldt for Hjælpekassens Vedkommende. Det var ikke ulovligt at yde Hjælp til Fagforenings- og Arbejdsløshedskassekontingent; det var tværtimod klogt at gøre det, for det blev meget dyrere for Kommunen, hvis Folk skulde gaa ud af deres Fagforeninger. Naar Hjælpekassens Udgifter var steget, skyldes det Bortfald af Dyrtidsforanstaltningerne. Ophævelsen af Statens Tilskud til den ekstraordinære Arbejdsløshedsunderstøttelse i 1927 havde skadet Aarhus Kommune uhyre meget og siden den Tid medført en Udgift paa 2,4 Mill. Kr., som ellers kunde være sparet; derfor nyttede det ikke at kritisere Budgetternes Størrelse. Taleren vidste ikke, om Hjælpekassen i sin Beretning vilde meddele, hvor de understøttede hørte hjemme, men om saa var, betød det ikke, at de skulde være udelukkede fra at faa Hjælp; det vilde ogsaa være i Sind med Hjælpekasseloven. Det var ikke Meningen, at Folk kunde komme til Byen andetsteds fra og straks faa Hjælp, men det vilde være inhumant at sætte en Grænse og kun yde Støtte til dem, der var hjemmehørende i Aarhus Kommune. Angaaende Talen om den høje Arbejdsløn, saa kendte Taleren i hvert Fald en fremragende Industrimand i Aarhus og Direktør for en af Byens største Virksomheder, som ikke mente, at den danske Arbejdsløn laa for højt.

J. R. Fanger var blevet kaldt frem af Hr. Eriksens Tale om den store indirekte Beskatning ved Kommunens Værker, men det kunde let bevises, at der ikke var nogen indirekte Beskatning dernede. Den samlede Værdi af Gasværk, Elektricitetsværk og Fjernopvarmningsanlæg var beregnet til 21 Mill. Kr; heraf kunde Kommunen forlange en Rente af 6% eller 1,280,000 Kr. Renter af Driftskapitalen var i Henhold til Budgettet 67,000 Kr. Belysningsvæsenet leverede Gas og Lys til alle de kommunale Institutioner, til Byens Belysning o. s. v.; Kommunen var en saa stor Forbruger, at den burde have en stor Rabat, hvorfor den faktisk betalte ca. 150,000 Kr. for meget herfor. Til Byens Styrelse og til Koncessionsafgifter for at maatte lægge Kabler i Gaderne o. l. skulde Kommunen have 100,000 Kr., og endelig kom hertil Fortjenesten paa de udenbys Kunder, til hvem der

leveredes elektricitet, samt Gas til Riisskov og Højbjerg. Denne Fortjeneste kunde passende sættes til 1:50,000 Kr. Efter dette skulde Byen have Krav paa ialt 1,827,000 Kr. I Henhold til Budgettet fik Kommunen i Renter og Afdrag, Tilskud og Overskud tilsammen 1,795,258 Kr., deraf var 321,000 Kr. Afskrivninger, som fragaar, hvorefter Kommunen faar 1,474,258 Kr., eller med andre Ord 353,000 Kr. for lidt. Det viste tilstrækkeligt, at der overhovedet ikke var Tale om nogen indirekte Beskatning. Hr. Eriksen vilde kun forrente de sidste 10 Mill. Kr., men det var dog Byens Værker, og man maatte se paa den Værdi, som de stod opført til, nemlig 21 Mill. Kr. Hvad de omtalte Henlæggelser angik, kunde man sige, at der af de samlede Værdier skal foretages Afskrivninger til f. Eks. 5%, hvilket vilde give 1,050,000 Kr. Heraf havde Kommunen allerede faaet 321,000 Kr. som Afdrag paa gammel Gæld, hvorefter der var 729,000 Kr. til Rest. Disse kunde man kalde Henlæggelser eller Fornylsesfond; men Budgettet viste, at naar man tog alting med, Kabler, nye Maalere, Understation, Administrationsbygning, Henlæggelse til Fornylsesfond o. s. v., kom man op paa et Beløb af

1,158,448 Kr. Eller dette blev der altsaa 428,000 Kr. for meget til Fornylse, men heraf skulde Kommunen efter den første Beregning have de

353,000 Kr., hvorefter der blev 75,000 Kr. tilovers til Fornylsesfondet. Det var en nøgtern Beregning, og Taleren turde godt overtage Værkerne til 21 Mill. Kr. og faa et godt Overskud deraf. Hr. Eriksen vilde absolut ikke være med til indirekte Skatter; det skulde i Stedet forsættes i Fornylsesfond; men det vilde dog lette Byens Borgere, baade Industri, Handel og Private betydeligt, hvis man fulgte Talerens Beregning, og der blev ikke en øres indirekte Beskatning af Værkerne derved.

Andr. Bitsch takkede Budgetudvalgets Medlemmer for det foreliggende Forslag, der, saavidt man kunde skønne, var et ærligt Budget, der havde Udsigt til at kunne holde. Taleren havde

gaar, hvorefter Kommunen faar 1,474,258 Kr., eller med andre Ord 353,000 Kr. for lidt. Det viste tilstrækkeligt, at der overhovedet ikke var Tale om nogen indirekte Beskatning. Hr. Eriksen vilde kun forrente de sidste 10 Mill. Kr., men det var dog Byens Værker, og man maatte se paa den Værdi, som de stod opført til, nemlig 21 Mill. Kr. Hvad de omtalte Henlæggelser angik, kunde man sige, at der af de samlede Værdier skal foretages Afskrivninger til f. Eks. 5%, hvilket vilde give 1,050,000 Kr. Heraf havde Kommunen allerede faaet 321,000 Kr. som Afdrag paa gammel Gæld, hvorefter der var 729,000 Kr. til

Rest. Disse kunde man kalde Henlæggelser eller Fornylesesfond; men Budgettet viste, at naar man tog alting med, Kabler, nye Maalere, Understation, Administrationsbygning, Henlæggelse til Fornylesesfond o. s. v., kom man op paa et Beløb af

1,158,448 Kr. Eller dette blev der altsaa 428,000 Kr. for meget til Fornylse, men heraf skulde Kommunen efter den første Beregning have de

353,000 Kr., hvorefter der blev 75,000 Kr. tilovers til Fornylesesfondet. Det var en nøgtern Beregning, og Taleren turde godt overtage Værkerne til 21 Mill. Kr. og faa et godt Overskud deral. Hr. Eriksen vilde absolut ikke være med til indirekte Skatter; det skulde i Stedet forsættes i Fornylesesfond; men det vilde dog lette Byens Borgere, baade Industri, Handel og Private betydeligt, hvis man fulgte Talerens Beregning, og der blev ikke en øres indirekte Beskatning af Værkerne derved.

Andr. Bitsch takkede Budgetudvalgets Medlemmer for det foreliggende Forslag, der, saavidt man kunde skønne, var et ærligt Budget, der havde Udsigt til at kunne holde. Taleren havde nu hørt den borgerlige Gruppes Ordfører ved Budgetbehandlingen igennem flere Aar, og der var ikke store Variationer i hans Tale; dog syntes det, at Aldersrentevalget efterhaanden var blevet fri for Kritik, idet han stadig betegnede det som suverænt. Taleren satte dog ikke særlig Pris paa denne Suverænitet, for det betød blot, at saa godt som alle Udgifter var bestemt ved Lov, og det var ikke noget behageligt Hverv at skulle administrere efter en Lov, der gav saa smaa Understøttelser, at de gamle havde meget vanskeligt ved at opretholde Livet derved. Naar man havde foreslaaet at udsende Aldersrenten pr. Post, skyldtes det, at flere af de gamle var saa daarligt gaaende, at de havde svært ved selv at hente den, og der blev stadig længere Vej fra Byens Udkanter til Raadhuset; dernæst var de Lokaler, man havde til Raadighed, i høj Grad uegnede dertil. Det var derfor en særdeles god Foranstaltning for de gamle. Det betød ogsaa noget for de gamle Mennesker at betale en lille Skat, for derved bevarede de deres kommunale Valgret og kunde stadig føle sig som almindelige Borgere i Samfundet; denne Ret skulde nådig tages fra dem. Brolægningsudvalgets Budget var blevet sat noget ned, men det var gammel Tradition, og det var jo lettere at skære ned her end i levende Kød. Det var dog af Betydning at faa mange Arbejder i Gang, og forhaabentlig vilde det ogsaa kunne ske udenom Budgettet. Del var ikke helt rigtigt, naar der var sagt, at dette Budget var nedsat med 20,000 Kr., idet en Del var omposteret paa andre Konti.

H. J. Baden oplyste, at Flertallet indenfor Udvalget for Bygninger og Inventar længe havde

været opmærksom paa del uheldige Forhold med Kommunens Søbadeanstalter. De var temmelig primitive, og Driftsmaaden var for dyr, idet de skulde baade udsættes og indtages, og ofte kom der en Storm og slog del hele i Stykker. Udvalget havde derfor sat 35,000 Kr. som en 1. Bevilling til en permanent Søbadeanstalt. Budgetudvalget havde imidlertid strøget Beløbet, men man havde ikke derfor opgivet Tanken, og muligvis vilde man til Efteraaret fremkomme med Forslag til en permanent Søbadeanstalt.

Leonhard Hansen udtalte, at Fabrikant Møller tillagde ham alt for stor Ære og Indflydelse i Budgetudvalget. Det var rigtigt, at Taleren ikke vilde gaa med til nogen Nedsættelse af Forsørgelsesvæsenets Budget, for det var ikke ønskeligt al staa Skoleret i Aarhus Byraad hver Sommer, naar Regnskabet forelaa, og det udviste Overskridelser. Angaaende Skovenes Budget, saa var Forslaget om en Cyklesti til „Ørnereden" af gammel Dato, og der manglede kun det sidste Stykke at gøre færdig; den var nødvendig af Hensyn til Trafiken, for det var altfor farligt, at baade kørende, cyklende og gaaende skal færdes paa samme Vej. Hvad Pavillonen ved „Ørnereden" angik, saa var det dog givet, at hvis man vilde lave Helaarsrestauration derude, maatte der ogsaa laves Varmeanlæg, og en Ordning af Toiletforholdene var i høj Grad tiltrængt. Tilbygningen til „Pavillonen" i Riis Skov var tidligere vedtaget, og selvfølgelig skulde Værten saa betale en større Leje. Naar Landsretssagføreren triumferede over, at der var strøget nogle Arbejder i Skovene, saa viste det jo, at Taleren var et fredeligt og forhandlingsvilligt Menneske, men forøvrigt var det beklageligt, at Arbejdet ved Varnadammen ikke blev sat i Gang; Udgiften hertil var ren Arbejdsløn, og et saadant Arbejde kunde nok tiltrænges. Skuide Dammen blive forpestet, havde Taleren imidlertid sin Ryg fri. Paa Forsørgelsesvæsenets Omraade var der faktisk en Besparelse, naar man tog Hensyn til den stigende Tilgang, og det samme var Tilfældet med Hjælpekassen. Her vilde Taleren gøre opmærksom paa, at efterhaanden bortfaldt Arbejdsløshedsunderstøttelsen for en hel Del Mennesker, som havde gaaet uden Arbejde i 3-4 Aar, og saa havde de intet andet Sted at henvende sig end hos Forsørgelsesvæsenet. Spørgsmaalet om Tilflyttere havde tidligere været fremme, og fra Hjælpekassen fi K man dengang en. Redegørelse, som viste, at Understøttelsen til disse var i stadig Dalen og nu omtrent intet betød, og som bekendt havde det intet at sige m. H. t. Aldersrenten eller Fattighjælp; Taleren forstod derfor ikke, at dette Spørgsmaal nu atter skulde bringes frem. Naar Fabrikant Møller nævnte de lave Lønninger i vore Nabolande, var det formentlig hans Tanke, at disse Lønninger ogsaa skulde gennemføres i Danmark; men selv Jernindustrien, der til Tider kunde være haard, vilde næppe i sin vildeste Fantasi tænke sig noget lignende.

Taleren kunde forøvrigt oplyse, at Arbejdsgiverne i Tyskland havde lige saa haardt ved at konkurrere under de lave Lønninger som den danske Industri med de højere Lønninger, for medens disse i Danmark betalte 5% til sociale Formaal, maatte de i Tyskland betale 20-30%; disse Forhold maatte man tage i Betragtning, naar Talen var om Udlandets Lønninger. Til Hr. Holst-Knudsens Sammenligninger vilde Taleren sige, at Papiret er taalmodigt, og man kunde fristes til at sige: „Græder ikke, Børnlille, thi det turde være -

lavet for Tilfældet! Taleren kunde lave den samme Opstilling efter de samme Kilder og faa noget helt andet ud af det, skønt Taleren ikke var Sagfører. Hr. Holst-Knudsen glemte sikkert, at der siden 1920 var kommet en hel Del sociale Love, der skulde praktiseres af Forsørgelsesvæsenet, og saa maatte selvfølgelig Budgettet stige. Dernæst var Antallet af Understøttede steget stærkt. Af egentlige Fattigunderstøttede fandtes der et enkelt Aar 1562 og næste Aar var det steget til 1645, og i de samme to Aar var Tallet af egentlige Fattigunderstøttede 6242 og 6559. Det samlede Antal af understøttede Personer androg i de to Aar 8226 og 8714; naar hertil kom Hustruer og Børn, betød det, at 20-25,000 af Byens Indbyggere fik Understøttelse gennem Forsørgelsesvæsenet. Af dettes Udgifter paa 1,300,000 Kr. var Udgifter paa ca.

451,000 Kr. bestemt ved Lov, medens Resten var efter Skøn. Her kunde man selvfølgelig bebrejde Udvalget, at det skønnede for rigeligt, men Chr. Nielsen havde vist, at det ikke var Tilfældet; selv Hr. Rasmussen vilde ikke være med til at sætte Pengehjælpen ned, og det kunde man heller ikke være bekendt. Taleren kunde slutte sig til Hr. Badens Udtalelser om Søbadeanstalten og haabede, at Udvalget vilde arbejde videre med Tanken om en permanent Søbadeanstalt, hvilket Budgetudvalgets Flertal var indforstaaet med.

J. Chr. Møller kunde ikke erkende, at Aarhus har en lav Skatteprocent, heller ikke i Forhold til de omliggende Kommuner.; Viby havde f. Eks. 8%, Aaby kun det halve, og i en By som København var den ogsaa meget mindre. For Hr. Eriksen drejede det sig kun om at faa lagt saa mange Byrder som muligt paa de saakaldte Kapitalister men han skulde være lidt varsom med at bruge dette Ord, for hvis Folk med en Indtægt paa 5000 Kr. var Kapitalister, saa hørte vist de fleste Medlemmer i Byraadet hertil. Hr. Eriksens Tale om, at der snart skal bygges en Understation mere, var vist lidt overdreven, men man skulde jo sige noget, naar det var en Sag, som var vanskelig at forsvare, og det var en yndet Taktik at fremsætte Paastande, som Modstanderne var afskaaret fra at kontrollere. De saakaldte Kapitalister blev ikke sparet i Aarhus Kommune; det var kun en lille Procentdel af Byens Borgere, men

de betalte deres rigelige Del af Skatterne, og det var lettest at komme over dem, fordi et lille Antal ikke betød meget, naar der skulde stemmes; det samme saa man ved Lønningsloven. Naar Hr. Eriksen talte om, at under et konservativt . Styre vilde Kommunen blive pantsat, saa skulde han tale lidt smaat derom; det var ingen Kunst at styre, naar man blot kunde paaligne et Budget, der gav Overskud til Kommunens Kasse. Taleren vilde gøre Hr. Bitsch opmærksom paa, at ogsaa Socialdemokraterne havde stemt for den nuværende Aldersrentelov, og det havde aldrig været Meningen, at Aldersrenten skulde yde fuld Forsøgelse, men Hjælp til Selvhjælp. Chr. Nielsen vidste sikkert godt, at baade de 2 Kroners Skatteydere og Aldersrentenyderne saa godt som alle stemte socialdemokratisk, og de blev jo ogsaa før Valgene kaldt sammen til Møde og fik at vide, hvorledes de skulde stemme. Taleren satte personlig megen Pris paa Leonhard Hansen, han var en meget elskværdig Mand, men særlig beskeden kunde man næppe kalde ham, og at han havde en Del at sige, havde vist sig ved flere Lejligheder. De foreslaaede Nyanskaffelser paa Skovenes Budget var maaske gode nok, men der var Grænser for, hvormeget man kunde tage paa et enkelt Budget. Det var trist at høre, at ca. 1/3 af Aarhus Bys Befolkning skulde understøttes af Fattigvæsenet, selv om ikke alle Understøttelser var med Fattighjælps Virkning, men man kom ikke bort fra, at de store Understøttelser trak mange Folk hertil Byen af dem, der ikke kunde forsørge sig selv. Angaaende Arbejdslønningerne kunde Taleren ikke se megen Grund til, at Danmark skal betale højere Lønninger end f. Eks. Sverrig, hvor Levevilkaarene sikkert var de samme som her, og selv om de tyske Arbejdsgivere havde større Udgifter i andre Retninger, saa var det dog en Kendsgerning, at vi ikke kunde konkurrere med Tyskland; det viste Indførslen derfra af de mange Varer, der lige saa godt kunde laves her i Landet.

Holger Eriksen var ikke i Besiddelse af Budgettet fra 1920-21, men vilde alligevel paastaa, at Landsretssagførerens Beregninger gav et ganske fortegnet Billede af Belysningsvæsenets Forhold, og hvis man vilde undersøge, hvor stor en Procentdel de indirekte Skatter udgjorde i 1921 og i 1931, vilde det sikkert vise sig, at Procentdelen dengang var meget lavere end nu, til Trods for, at man dengang var inde i en meget unormal Periode. Gas og Elektricitet skulde saavidt muligt sælges til den Pris, det kan fremstilles for; man skulde nødig her tale om Monopoler og benytte disse til at skruer Priserne op. Flere Byer havde mindre Priser end Aarhus, og i andre var de højere, men man maatte heller ikke glemme, at en dygtig Ledelse ogsaa gav sig Udslag i en billigere Pris, og det var sikkert Tilfældet i Aarhus. Det var maaske nok rigtigt, at Andelshaverne i

Kommunens Værker ikke var Forbrugerne, men Skatteyderne, men det havde ingen som helst Betydning. Naar Hr. Holst-Knudsen gjorde opmærksom derpaa, skyldtes det vel, at han til daglig beskæftiger sig mere med Aktieselskaber end med Andelsselskaber; men der var en betydelig Forskel paa disse, for ved Andelsselskaber tilfaldt Udbyttet ikke Andelshaverne, men Forbrugerne, og dermed faldt hele Landsretssagføreren Opstilling. Det samme gjalt Ingeniør Fangers Betragtninger; han gik hele Tiden ud fra, at de Udgifter, der afholdes af Driften til. Nyanskaffelser, skal forrentes og afdrages Aaret efter, og det gav næppe noget rigtigt Billede. M. H. t. Salg til Belysning, maatte man ikke blot regne med Produktionsprisen, men ogsaa med Udgift til Lygter, Lygtetænding o. s. v., og saa gav det nærmest Tab. Taleren havde ikke sagt, at Aarhus havde samme Skatteprocent som de omliggende Kommuner, men at Forskellen stadig blev mindre; i Aarhus havde man tilmed Raad til at inkludere Kirkeskatten, medens andre Byer holdt den udenfor. Angaaende Kirkeskatten vilde Taleren henstille til Budgetudvalget at nedsætte Beløbet med 10,000 Kr. i Henhold til Meddelelse fra Kirkeministeriet. Taleren havde ikke sagt, at Folk med 5000 Kr. i Indtægt var Kapitalister, men at de betalte 41% af det samlede Skattebeløb, fordi deres Indtægt var dertil, og det skulde nødvendig lægges over paa dem, der havde under 2000 Kr. i Skatteindtægt. Angaaende den megen Tale om de 2 Kroners Skatteydere kunde Taleren oplyse, at af disse fandtes der i Aarhus kun 248 og der blev ikke indvalgt ret mange Medlemmer i Byraadet med disse Stemmer. Hvad Understationen angik, skulde en saadan aflaste Forbruget og Omformningen i en bestemt Del af Byen, og fordi der nu kom en saadan mod Nord, kunde en lignende hurtig blive nødvendig i den sydlige Bydel. Forøvrigt stod man overfor en ny, stor Udvidelse af Elektricitetsværket, da man ikke mere kunde præstere det, som kræves, saa der skulde nok blive Brug for Pengene.

Rasmus Rasmussen var ikke i alle Tilfælde stemt for at skære ned paa Forsørgelsesvæsenets Budget. Der fandtes Folk, som uden egen Skyld var kommet i Trang, og hvis de kunde reddes for Samfundet ved at give dem Hjælp, burde man gøre det; men der var jo ogsaa en hel Del Understøttede, som egentlig var Snyltere paa Samfundet; de kom Generation efter Generation og krævede at blive forsørget, og de kunde ikke tænke sig nogen anden Levevej end at leve af det offentlige; saadanne burde behandles lidt anderledes. Taleren havde i Udvalget krævet en Nedsættelse af Budgettet paa 50,000 Kr.,saaderhavde ikke været Enighed

helt igennem. Den kontante Pengehjælp kunde næppe nedsættes, men paa mange andre

Poster kunde der spares, f. Eks. Fødevarer og Beklædning. Det var snart saaledes, at man kunde ikke se Forskeltpaarige eller fattige eller paa den

hæderlige Arbejder, der sørger for sig selv, og dem, der overhovedet ikke vil arbejde; de sidste kunde nok gaalidt mindre flotklædt. Forsørgelsesvæsenets Budget kunde med god Vilje sættes 50,000 Kr. ned, og forhaabentlig kunde Leonhard Hansen gaa med til Nedsættelse af enkelte Poster. Hr. Holger Eriksen skulde vogte sig for at afskaffe alle de indikekte Skatter, for naar han efterhaanden fik Kapitalen konfiskeret, var der jo ingen Indtægter at beskatte, og saa var man nødt til at tage Pengene gennem indirekte Skatter.

H. P. Christensen henstillede til de følgende Talere at fatte sig i Korthed.

Holst-Knudsen pegede paa, at det var Hr. Eriksen, som bragte Ordel Andelsselskab ind i Diskussionen; det var imidlertid hverken Andelsselskab eller Aktieselskab, men et kommunalt Værk, der skal levere Gas og Elektricitet til en rimelig Pris. Hr. Leonhard Hansen havde ikke rokket ved de af Taleren anførte Tal. Taleren havde ikke sagt, at Folk, som ikke var hjemmehørende i Aarhus, ikke maatte faa Hjælp af Hjælpekassen; de maatte blot ikke optages til fuld Forsørgelse, men det var ofte Tilfældet. Arbejdsløshedstallet var maaske steget, men de sociale Udgifter var steget stærkere, og man vilde overhovedet ikke i disse Udvalg respektere Pristallet eller tage Hensyn til Prisfaldet. Til Hr. Eriksen vilde Taleren sige, at de 2 Kroners Skatteydere maaske ikke betød saa meget som Stemmer, men der var 10000 Skatteydere eller ca. 30 %, der til sammen kun betalte 100,000 Kr. i Skat, og Byens Udgift til Optræning var 150,000 Kr., saa det var kun Papirvælgere.

J. R. Fanger fastholdt sine Beregninger over Værkernes Økonomi, hvorefter det fremgik, at der ikke var nogen som helst indirekte Beskatning; men Hr. Eriksen vilde ikke forstaa det, for det var nu engang blevet hans Kæphest at angribe de indirekte Skatter. Det var ønskeligt, om Brolægningsvæsenet kunde faa Penge til Overtjæring af de Veje, der ikke var overfladebehandlet; de var alt for dyre at vedligeholde, og ved en Overtjæring kunde Budgettet for Vedligeholdelse sikkert nedsættes med 30- 40,000 Kr. Man behøvede slet ikke at udskrive Beløbet i Skat, idet der var rigelige Midler gennem Motorskatten. Af denne havde man nu betalt Viborgvej og forrentede Laanene til Silkeborgvej og de Mezasvej, og foruden dette var der betalt 136,000 Kr. til Randers Landevej; næste Aar var der opført til Randers Landevej 148,000 Kr, Bidraget fra Grundejerne var 100,000 Kr. og fra Statens Vejfond

130,000 Kr. Der var altsaa allerede til Randers Landevej betalt 514,000 Kr., og skulde det

fortsættes paa samme Maade, blev Udgiften til Vejen betalt i Løbet af 3 Aar uden Laanemidler. Man kunde derfor nok tage en Del af Motorskatten til Vejene inde i Byen og alligevel afdrage Udgiften til Landevejene, selv om det blev lidt langsommere.

Aage Jensen konstaterede, at efterhaanden som Forhandlingerne skred frem, opdagede man, at Socialdemokraternes Kærlighed til en lav Skatteprocent forsvandt. Nu var man naaet til, at Byen egentlig havde en lav Skatteprocent, og saa var der jo ingen Grund til at sætte den ned; men Merudgiften vilde antagelig bringe den til at stige. Der svævede ganske vist Rygter om, at Skatteevnen skulde være steget, men samtidig var ogsaa Arbejdsløsheden større, og det hjalp næppe paa Skatteevnen. En Skatteprocent var altid saa lille eller saa tilpas, som det passede i d'Herrers Kram; men forøvrigt var det rigtigt, at det var et stort Gode for en Kommune at have en lav Skatteprocent; det lokkede større Foretagender til Byen, som gav Arbejde til Byens Folk og forøgede Omsætningen, hvilket alle jo maatte hilse med Glæde; derfor burde Byrderne bringes saa langt ned som muligt, og Skatteprocenten helst længere ned end i Øjeblikket. Der var maaske ikke noget at gøre ved de Budgetter, hvor Flertallet var mest ømfindtlige, men forhaabentlig kunde man enes om at ændre Belysningsudvalgets Budget, saa man slipper for at udskrive mere i Skat i Aar end i Fjor, og hvis saa Skatteevnen var vokset, kunde der blive en mindre Nedgang i Procenten. Hr. Eriksen yndede at slaa om sig med det forretningsmæssige, men Taleren gav ikke meget for Socialdemokraternes Forretningsdygtighed; hans Udtalelser om Andelsselskaber lød lidt mærkelige; først var det Forbrugerne, som han kaldte Andelshavere, senere blev del Skatteyderne, og han fastslog, at i et saadant Selskab var det ikke Andelshaverne, men Forbrugerne, der fik Goderne. Men det var hen i Vejret, for man kunde netop ikke være Forbruger uden at være Andelshaver; ellers blev det Købmandsforretning, som var underkastet ganske andre Bestemmelser.

Chr. Nielsen vidste ikke, hvad Socialdemokraterne fortæller Aldersrentenyderne forud for et Valg, men det stod jo Fabrikant Møller frit for at sammenkalde til Møde og love dem endnu mere. Til Direktør Jensen vilde Taleren sige, at Socialdemokraterne dog nok kunde regne og skrive og lægge Tal sammen, og i Almindelighed kunde de nok staa Maal med de borgerlige Partier.

H. P. Christensen havde ganske rigtig kun omtalt de Budgetter, der gav Underskud; det var nemlig dem, der havde Interesse, for derved blev Kommunen ringere stillet, og det var en daarlig Politik at følge. Angaaende Administrationsbygningen ved Belysningsvæsenet, saa

vidste Fabrikant Møller jo, at Kontorforholdene dernede var meget daarlige, saa en ny Bygning var i høj Grad tiltrængt; den skulde Tære tidssvarende, men behøvede ikke derfor at være noget Palads. Det var glædeligt, at man fra borgerlig Side var blevet klar over, at Belysningsvæsenet er en udmærket Forretning. Det gav i Tilskud til Kæmnerkassen 950,000 Kr., men alligevel mente man fra den Side, at det skulde give ca. 800,000 Kr. mere. Spørgsmaalet var saa, om man bør nedsætte Prisen yderligere eller overføre et større Beløb til Kommunens Kasse for at holde Skatteprocenten nede. En Nedsættelse af Prisen paa Elektricitet kom jo ogsaa i høj Grad Industrien tilgode. I de 4 Aar fra 1913 -17, da Fabrikant Møller var Formand for Belysningsvæsenet, fik Kommunen kun et ringe Beløb af Værkerne, men siden 1920 havde disse indbetalt 17 Mill. Kr. til Kommunens Kasse. Det var en kraftig indirekte Beskatning, men man var gaaet med dertil, fordi det var umuligt at faa Laan uden til en meget høj Rente, og der skulde anvendes store Beløb til andre Formaaf f. Eks de kommunale Beboelsesbygninger. Foruden Understationen skulde der snart yderligere Udvidelser til paa Elektricitetsværket paa Grund af, at Forbruget var meget stærkt stigende; derfor var der god Brug for de Penge, man foreslog henlagt. Naar Prisen paa Lys og Gas var meget høj i 1920, skyldtes det Kulprisen, som dengang var 70-80 Kr. pr. ton; nu var Lysprisen 27 Øre i Gennemsnit og Prisen for Strøm til Motorer 18-7 Øre efter Forbrugets Størrelse. Det var meget beskedne Priser, som man kunde være bekendt, og i de fleste Byer var Prisen højere. Sporvejene maatte forrente en stor Kapital, idet Overtagelsessummen sikkert var altfor høj, men naar de alligevel klarede sig uden Byrder for Kommunen og tillige kunde bære de store Udvidelser, var der kun Grund til at være tilfreds dermed. Man kunde nok have baade et godt Arbejdsaar og en stor Arbejdsløshed, for naar der blev meget Arbejde, lokkede det Folk til Byen, som saa senere blev arbejdsløse. Pensionsbyrden tyngede stærkt paa Kommunens Budget; det var de borgerlige Partier, som i sin Tid havde glemt at konsolidere her, men naar de ikke vilde være med dertil indenfor andre Udvalg, kunde man vel heller ikke vente det her. Naar Taleren havde sagt, at Aarhus var en godt styret Kommune, saa havde man ofte faaet det konstateret fra borgerlig Side; nu turde de ikke mere sige det, selv om man indrømmede det i Stilhed.

Taleren sluttede hermed 1. Behandling af Budgettet og meddelte, at eventuelle Ændringsforslag til Budgettet maatte indgives senest den paafølgende Mandag Kl. 12.

Uddrag fra byrådsmødet den 23. marts 1931 - side 2

[Til første side](#)

(J. Nr. 500-1930)

Forslag til Overslag over Kommunens Indtægter og Udgifter i 1931-32.

2. Behandling.

Fra Budgetudvalgets 2 Medlemmer, J. Chr. Møller og Holst-Knudsen forelægger følgende Ændringsforslag :

1. Forslag om, at Konto Nr. 94, Indretning af Beboelse m. i Pavillonen i Riis Skovudgaard med 16,000 Kr.
2. Forslag om at Konto Nr. 266, Henlæggelse til Fornyelsesfond for Elektricitetsværket, udgaar med 230,000 Kr.
3. Forslag om, at Konto Nr. 267, Opførelse af en Understation, fordeles over flere Aar, saaledes at Kontoen nedsættes med 243,00 C Kr. til 100,000 Kr.
4. Forslag om, at Konto Nr. 278, Henlæggelse til Fornyelsesfond for Fjernopvarmning, udgaar med 15,448 Kr.
5. Forslag om, at Konto Nr. 373, Henlæggelse til et Fornyelsesfond for Gasværket, udgaar med 153,500 Kr.
6. Forslag om, at Konto Nr. 374, Bidrag til Nedlægning af en ny Hovedgasledning, udgaar med 100,000 Kr.
7. Forslag om, at Konto Nr. 458, Henlæggelse til et Fornyelsesfond for Sporvejene, udgaar med 4740 Kr. 64 Øre.
8. Forslag om, at Konto Nr. 805, Fødevarer, nedsættes med 5000 Kr. til 40,000 Kr.
9. Forslag om, at Konto Nr. 806, Brændsel og Belysning, nedsættes med 5000 Kr. til 15,000 Kroner.
10. Forslag om, at Konto Nr. 807, Beklædning, nedsættes med 5000 Kr. til 30,000 Kr.
11. Forslag om, at Konto Nr. 817, Huslejhjælp, nedsættes med 15,000 Kr. til 55,000 Kroner.

12. Forslag om, at Konto Nr. 818, kontant Pengehjælp, nedsættes med 5000 Kr. til 140.000 Kroner.

13. Forslag om, at Konto Nr. 927, Tilskud til Kommunens Hjælpekasse, nedsættes med 110.000 Kroner til 665,000 Kr. og at Beløbet udbetales saaledes:

For April Maaned 1931 60,000,00

"Maj"..... 35,000,00

"Juni"..... 30,000,00

"Juli"..... 35,000,00

"August"..... 30,000,00

"Septbr."..... 30,000,00

"Oktbr."..... 35,000,00

"Novbr."..... 65,000,00

"Decbr."..... 95,000,00

"Januar"1932 85,000,00

"Februar"..... 95,000,00

"Marts"..... 105,000,00

Administrationsudgifter . . 37,000,00 Repræsentationsudgifter. . 3,000,00

----- 40,000,00

740,000,00

minus Statens Tilskud..... 75,000,00

665,000,00 14. Forslag om, at Konto Nr. 973, Udsendelse ved Postgiro, udgaar, hvorefter Posten nedsættes med 5000 Kr. til 3500 Kr.

15. Forslag om, at Konto Nr. 1250, Kost til Patienter og Funktionærer, nedsættes med 5,000 Kr., til 50,000 Kr.

Budgetudvalgets øvrige Medlemmer, H. P. Christensen og Leonhard Hansen kan ikke tiltræde Ændringsforslagene.

H. P. Christensen foreslog at forkaste Ændringsforslagene.

J. Chr. Møller udtalte, at Mindretallet havde stillet disse Ændringsforslag i Haab om at faa dem vedtaget, og de var alle af saglig Natur, men mod et Flertalsdiktatur var der jo intet at stille op, hvorfor Taleren skulde indskrænke sig til at anbefale Forslagene til Vedtagelse.

H. P. Christensen svarede hertil, at hvis man vedtog Forslagene, vilde f. Eks.

Belysningsvæsenet blive berøvet saa meget af dets Reserver, at man blev nødt til at gaa til Byraadet om en Bevilling, hvergang der skulde laves noget dernede. Desuden havde Skatteevnen vist en Stigning, saa man uden disse Nedsættelser kunde faa en Nedgang i Skatteprocenten.

Ændringsforslagene forkastedes med 11 Stemmer mod 9.

Fra Budgetudvalget forelaa følgende Ændringsforslag :

16. Forslag om, at Konto Nr. 1805, Kirkeskat, nedsættes med 4921 Kr. til 156,101 Kr.

17. Forslag om, at Konto Nr. 1663, Afdrag paa Banegaardslaane, nedsættes med 39,913,04 Kr. til 117,590,58 Kr.

18. Forslag om, at Konto Nr. 209, Indkøb af Kul, nedsættes med 20,000 Kr. til 232,000 Kr. (Forslag fra Belysningsudvalget).

Ændringsforslagene 16-18 vedtoges.

H. P. Christensen gennemgik derefter Punkt for Punkt Budgettets Hovedposter og oplyste, at efter Flertallets Forslag balancerede Budgettet med 17,689,008 Kr. og et Skattebeløb paa 6,324,987 Kr., eller 229,582 Kr. mere end for indeværende Aar.

J. Chr. Møller erklærede, at Socialdemokraterne skulde have det fulde Ansvar for det foreslaaede Budget. Mindretallet havde stillet sine Ændringsforslag af rent saglige Grunde, Forslagene havde intet med Politik at gøre, og de vilde ikke have skadet i nogen Henseende, men der var ikke taget Spor af Hensyn dertil. Man havde strakt sig saa vidt for at faa til et Kompromisforslag, saa alle kunde stemme for Budgettet, men det havde været umuligt; det var et rent Flertalsdiktatur, og under saadanne Forhold kunde Mindretallet ikke stemme for Budgettet. Man var gaaet med til at afskrive et Beløb paa 1,3 Mill. Kr. men de foreslaaede store Henlæggelser til Fornyelsesfond for Værkerne var urimelige. Selvfølgelig kunde en saadan Politik gennem føres ved blot at lade Skatteyderne betale, men det vilde Mindretallet ikke være med til. Ændringsforslagene viste ogsaa, at man fra borgerlig Side

ikke var karrig m. H. t. de sociale Udgifter, idet man foreslog et Beløb paa 700,000 Kr. til Hjælpekassen og kun en meget lille Nedsækering af Forsørgelsesvæsenets Budget. I Odense havde man bevilget 150,000 Kr. til Hjælpekassen, og det socialdemokratiske Mindretal krævede 200,000 Kr., men i Aarhus var der foreslaaet 850,000 Kr. Saafremt Mindretallets Ændringsforslag var blevet vedtaget, var Skattebeløbet gaaet ned med 925,000 Kr. og Skatteprocenten vilde da blive ca. 9,3. En saadan Nedgang vilde sikkert blive hilst med Glæde, ogsaa fra socialdemokratiske Skatteydere med en Aarsindtægt af omkring 4000 Kr. og for disse vilde det have betydet en Besparelse paa 40-50 Kr. aarlig. Den foreslaaede Reduktion vilde ikke have berørt noget af de paa Budgettet foreslaaede Arbejder, saa der blev ikke derfor mindre Arbejde i Byen. Man maatte i den Forbindelse ogsaa erindre, at Ejendomsskatterne var forhøjet med 140,000 Kr. Men det var efterhaanden kommet dertil, at den nuværende Generation skulde betale ikke blot for Fortidens Synder, men ogsaa for Efterkommerne. En saadan Finanspolitik kunde man fra borgerlig Side ikke være med til og vilde derfor slemme imod Budgettet.

Leonhard Hansen fastslog, at naar de borgerlige Medlemmer stillede disse Ændringsforslag, var det, fordi de ikke ønskede Enighed om Budgettet. Saafremt de virkelig havde ønsket dette, vilde de have stillet noget lempeligere Krav, og det nyttede f. Eks. ikke at forlange en Nedsættelse af Forsørgelsesvæsenets Budget, naar man vidste, at det saa ikke kunde holde. Man maatte ogsaa ved Budgettet regne med Byens Vækst. Taleren var stadig Tilhænger af en lav Skatteprocent, men 10,2% var heller ikke særlig meget, sammenlignet med andre Byer. Det foreslaaede Budget var godt og forsvarligt, og det viste, at der i Aarhus førtes et godt kommunalt Styre; men det vilde være uærlig Politik at gaa med til et Budget, om hvilket man paa Forhaand ved, at det ikke kan holde.

J. Chr. Møller vilde protestere mod Udtalelsen om, at man fra borgerlig Side ikke havde ønsket Enighed; man havde endogsaa som et Forsøg tilbudt at gaa med til Budgettet, blot de 230,000 Kr. til Elektricitetsværkets Fornyelsesfond blev strøget. Personlig havde Taleren altid gennem Aarene arbejdet for at naa til Enighed om Budgetterne, og det var for det meste lykkedes, men denne Gang havde alt været forgæves. Skatteprocenten i Aarhus kunde ikke kaldes lav, i Byer som Odense og København var den meget lavere. Der var fra Borgergruppens Side ført en ærlig Politik, og man havde gjort sit bedste for at opnaa en Overenskomst.

Leonhard Hansen havde ikke villet sigte Mindretallet for at føre en uærlig Politik, men blot

sagt, at det vilde være uærlig Politik, hvis Flertallet gik med til et Budget, som man var overbevist om ikke kunde holde.

Med ovennævnte Ændringer vedtoges Budgettet i den Skikkelse, hvori det i Udkast forelaa fra Budgetudvalget, med 11 Stemmer mod 8, og det Beløb, der efter Hovedligningen vil være at ligne paa Formue og Lejlighed, kommer derefter til at udgøre 6,324,987 Kr. 35 Øre.

Det vedtoges for 1931-32 at fastsætte den i § 2 C i "Vedtægt for Ligning af personlig Kommuneskat i Aarhus Købstadkommune" ommeldte Procentdel, der vil være at lægge til det Beløb, som skal udskrives efter Formue og Lejlighed, til 5%.

